

Міністерство освіти і науки України
Державний біотехнологічний університет
Факультет менеджменту, бізнесу та права
Кафедра менеджменту, бізнесу і адміністрування

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

Методичні вказівки
до самостійної роботи з дисципліни
здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 073 «Менеджмент»

«Затверджено»
рішенням навчально-методичної комісії
факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 5 від 21 січня 2025 р.

Харків – 2025

УДК 332.1:351/354(072)
У 67

Схвалено
на засіданні кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування.
Протокол № 6 від 17 січня 2025 р.

Рецензенти:

Антощенкова В.В., д-р екон. наук, доцент, доцент кафедри глобальної економіки Державного біотехнологічного університету;

Бутенко Т.А., канд. екон. наук, доц., доцент кафедри інформаційних технологій, кібернетики та захисту інформації Державного біотехнологічного університету.

У 67 Управління розвитком територій: методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, спеціальності 073 «Менеджмент» / Держ. біотехн. ун-т; авт.-уклад.: О.О. Гуторова, О.М. Таран. – Харків : [б. в.], 2025. 41 с.

Методичні вказівки до самостійної роботи розроблено відповідно до робочої програми дисципліни «Управління розвитком територій». Видання включає визначення ролі самостійної роботи здобувачів, зміст та тематичний план навчальної дисципліни, тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань, перелік тем і питань для самостійного опрацювання, систему поточного та підсумкового контролю, рекомендовані джерела інформації.

Видання призначено здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент».

УДК 332.1:351/354(072)

Відповідальний за випуск: О.О. Гуторова, канд. екон. наук, доцент.
© О.О. Гуторова, О.М. Таран, 2025.
© ДБТУ, 2025.

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота студентів (СРС) – це форма організації освітнього процесу, що передбачає навчальну, дослідну та творчу роботу, яку здобувач вищої освіти виконує самостійно у вільний від занять (за розкладом) час за завданням і під керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі.

Самостійна робота є важливим складником у засвоєнні програмних результатів навчання поряд з аудиторною роботою. Вона є основою підготовки здобувача як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтересу до творчої роботи, здатність вирішувати науково-теоретичні та практичні завдання.

Особливої значущості самостійна робота набуває в умовах дистанційного навчання.

Обсяг та завдання із самостійної роботи з кожної навчальної дисципліни визначається освітньою програмою і регламентуються навчальним планом зі спеціальності, а її зміст визначається робочою програмою навчальної дисципліни та навчально-методичними матеріалами до неї.

Основні види самостійної роботи:

– опрацювання та засвоєння матеріалу навчальної дисципліни, пошук інформації в бібліотеках, архівах, мережі Інтернет, використання баз даних інформаційно-пошукових та довідникових систем;

– підготовка до лекційних, практичних та семінарських занять, опрацювання інструкцій і методичних рекомендацій;

– виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань;

– підготовка доповідей, рефератів та есе;

– підготовка до модульних і комплексних контрольних робіт, підсумкової атестації;

– самоконтроль і самооцінювання знань і умінь із навчальної дисципліни;

– наукова та творча робота студентів (у тому числі під час виконання науково-дослідних робіт тощо);

– робота у студентських наукових гуртках і проблемних групах;

- участь у роботі науково-методичних семінарів, науково-практичних конференцій, круглих столів тощо;
- інші види самостійної роботи.

Індивідуальні завдання

Види індивідуальних завдань з навчальної дисципліни визначаються робочою програмою дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами самостійно, отримуючи консультації з боку викладача, якщо є така потреба.

Реферати, аналітичні огляди тощо – це індивідуальні завдання, які сприяють поглибленню і розширенню теоретичних знань студентів з окремих тем дисципліни, розвивають навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою.

Наявність позитивних оцінок, отриманих студентом за індивідуальні завдання, є необхідною умовою допуску до семестрового контролю з дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються самостійно і не входять у тижневе аудиторне навантаження студента. Викладач контролює виконання індивідуального завдання на консультаціях.

Перелік завдань для СРС (обов'язкових для виконання та за вибором студентів), форми її організації та звітності, терміни виконання та кількість балів, які можна отримати за виконання завдань з СРС, визначаються кафедрою під час розробки робочої програми дисципліни.

Самостійну роботу здобувач вищої освіти може виконувати у бібліотеці університету, навчально-наукових, науково-дослідних та інших лабораторіях, комп'ютерних класах тощо, а також в домашніх умовах.

Виконання самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги викладача.

Безпосередню організацію самостійної роботи, формування змісту, керівництво нею, контроль та оцінювання результатів її виконання здійснює викладач навчальної дисципліни з урахуванням її змісту, завдань і специфіки, а також інтересів студентів тощо.

Для самостійного вивчення матеріалу з навчальної дисципліни «Управління розвитком територій» викладачами розроблені:

– навчально-методичний посібник для вивчення дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, спеціальності «Менеджмент»;

– методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання, спеціальності 073 «Менеджмент»;

– методичні вказівки до проведення практичних і семінарських занять з дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент»;

– тестові завдання для перевірки рівня засвоєння знань з дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 073 «Менеджмент».

Самостійна робота – важливий складник підготовки кваліфікованих фахівців, творчих особистостей, готових навчатися впродовж життя.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Предмет, об'єкти та суб'єкти територіального управління. Співвідношення змісту понять «територія», «регіон», «район», «територіальне утворення». Принципи територіального управління в Україні. Співвідношення змісту понять “державна територія” і “територія адміністративно-територіальної одиниці”, “адміністративно-територіальний поділ” і “адміністративно-територіальний устрій”. Типологія регіонів. Цілі, принципи, функції та методи територіального управління.

ТЕМА 2. ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ УКРАЇНИ

Територія як політико-правовий та державно-управлінський феномен. Поняття «державна територія», «територія із міжнародним режимом», «територія із змішаним режимом». Адміністративно-територіальний поділ країни. Визначення адміністративно-територіальної одиниці (АТО). Класифікація АТО. Чинники, що визначають адміністративно-територіальний поділ України. Система адміністративно-територіального устрою України. Особливості та проблеми сучасного територіально-адміністративного устрою України

ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗПОДІЛУ ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ (РАЙОНУВАННЯ)

Поняття економічного районування. Основні підходи до економічне районування країни. Стан та проблеми сучасного

адміністративно-територіального устрою України. Проблемні регіони, основні ознаки проблемних регіонів. Депресивні території, ознаки депресивних територій. Показники, що характеризують проблемні та депресивні регіони.

ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКИМИ ТЕРИТОРІЯМИ

Зміст державної політики розвитку сільських територій. Соціально-демографічні процеси та поселенська мережа. Умови та особливості формування людського потенціалу: житлові умови, медичне забезпечення і стан здоров'я, освітнє середовище. Екологічна складова управління сільськими територіями. Економічне підґрунтя розвитку сільських територій. Сільське господарство як базова галузь економічного розвитку сільських територій. Розвиток органічного агровиробництва. Сільський туризм. Розвиток відновлювальної енергетики. Комплексна оцінка та нарощування потенціалу розвитку сільських територій регіонів

ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ТА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Правові засади діяльності органів державної влади. Органи державного управління. Законодавча база регіонального управління і місцевого самоврядування в Україні. Система місцевої влади в Україні. Організаційні структури державного управління. Системні елементи організаційної структури. Основні види організаційних структур. Унітарна та федеративна організація державного управління. Територіальні органи виконавчої влади та їх повноваження.

ТЕМА 6. СВІТОВИЙ ДОСВІД ТЕРИТОРІАЛЬНОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО) УПРАВЛІННЯ

Досвід управління регіональним розвитком Європейського союзу. Історія становлення ЄС. Основні європейські цінності. Основні інституції Європейського Союзу. Досвід управління регіональним

розвитком Федеративної республіки Німеччини. Досвід управління регіональним розвитком Польщі.

Змістовий модуль 2.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

ТЕМА 7. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Місцеве самоврядування в античних державах українського Причорномор'я. Місцеве самоврядування за часів Київської Русі. Місцеве самоврядування в Українських землях у складі Великого князівства Литовського і Польського Королівства. Місцеве самоврядування в Українських землях у складі Російської імперії. Місцеве самоврядування в Україні після Жовтневої революції. Формування системи місцевого самоврядування в незалежній Україні

ТЕМА 8. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні. Основні риса місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування. Основи місцевого самоврядування в Україні. Функції місцевого самоврядування в Україні. Основні проблеми місцевого самоврядування в Україні та шляхи їх вирішення. Стратегічні напрямки діяльності місцевого самоврядування. Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування.

ТЕМА 9. ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Поняття про територіальну громаду та її роль. Основні ознаки територіального колективу. Види територіальних громад. Правовий статус територіальної громади. Функції і повноваження територіальних

громад. Форми діяльності територіальних громад.

ТЕМА 10. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ

Завдання територіального планування. Створення системи програмно-прогнозних документів. Територіальні прогнози. Структура схеми-прогнозу територіального розвитку. Складові системи територіальних прогнозів. Основні завдання районного планування. Зміст генерального плану міста (населеного пункту). Програмні документи економічного і соціального розвитку регіонів. Принципи державного прогнозування й розроблення програм економічного й соціального розвитку територій. Складові прогнозів економічного й програмного розвитку України на середньо- і короткостроковий період. Структура річної програми адміністративно-територіальної одиниці. Територіальне програмно-цільове планування й управління. Критерії оцінки реалізації концепції розвитку регіону.

ТЕМА 11. РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Загальні положення реформування територіального управління та територіальної організації влади в Україні. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу. Мета, стратегічні пріоритети, основні напрямки і завдання Концепції реформування територіальної організації влади в Україні. Основні заходи та етапи щодо реалізації Концепції реформування.

ТЕМА 12. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІЙ

Сутність поняття «конкурентоспроможність території». Рівні формування конкурентоспроможності регіону. Чинники забезпечення конкурентоспроможності територій. Основні підходи до визначення конкурентоспроможності території. Поняття індексу глобальної конкурентоспроможності (ІГК). Складові ІГК. Складові Індексу глобальної конкурентоспроможності та стадії економічного розвитку країни. Ваги та порогові значення для стадій розвитку при

розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності території. Класифікація країн за стадією розвитку при розрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності. «Золоті правила» конкуренції. Засади розроблення та реалізації програми підвищення конкурентоспроможності території. Методологічні підходи до дослідження конкурентоспроможності територій.

ТЕМА 13. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Теоретичні засади оцінки результативності та ефективності. Складові оцінювання розвитку регіонів. Класифікація і характеристика підходів до аналізу та оцінювання розвитку регіонів. Методи оцінювання територіального розвитку. Державні механізми стимулювання економічного розвитку регіонів. Види державних механізмів стимулювання економічного розвитку регіонів. Шляхи здійснення державного регулювання інноваційної діяльності в регіонах. Поняття інноваційної інфраструктури. Основні види інноваційних структур. Основні складові технології розробки і впровадження регіональної стратегії інноваційного розвитку. Стимулювання інноваційного розвитку регіонів. Механізми стимулювання територіального (регіонального) розвитку. Етапи технології розробки і впровадження механізму стимулювання економічного розвитку регіону.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
		л	п	сем.	с. р.		л	п	сем.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<u>Змістовий модуль 1</u> ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ										
<u>ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ</u> <u>ОСНОВИ ТЕРИТОРІАЛЬ-</u> <u>НОГО УПРАВЛІННЯ</u>	7	2	-	1	4	7	1	-	-	6
<u>ТЕМА 2. ЗАСАДИ АДМІ-</u> <u>НІСТРАТИВНО-ТЕРИТО-</u> <u>РІАЛЬНОГО УСТРОЮ</u> <u>УКРАЇНИ</u>	7	1	2	1	3	7	1	-	-	6
<u>ТЕМА 3. ОСОБЛИВОСТІ</u> <u>ЕКОНОМІЧНОГО РОЗПО-</u> <u>ДІЛУ ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ</u> <u>(РАЙОНУВАННЯ)</u>	7	1	-	-	6	7	-	-	-	7
<u>ТЕМА 4. ОСОБЛИВОСТІ</u> <u>ТА ПРОБЛЕМИ УПРАВ-</u> <u>ЛІННЯ СІЛЬСЬКИМИ</u> <u>ТЕРИТОРІЯМИ</u>	7	1	-	2	4	7	-	-	-	7
<u>ТЕМА 5. ОРГАНІЗАЦІЯ</u> <u>СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО</u> <u>ТА РЕГІОНАЛЬНОГО</u> <u>УПРАВЛІННЯ</u>	7	1	2	1	3	7	-	2	-	5
<u>ТЕМА 6. СВІТОВИЙ</u> <u>ДОСВІД ТЕРИТОРІАЛЬ-</u> <u>НОГО (РЕГІОНАЛЬНОГО)</u> <u>УПРАВЛІННЯ</u>	6	-	-	1	5	6	-	-	-	6
<i>Разом за змістовим</i> <i>модулем 1</i>	41	6	4	6	25	41	2	2	-	37

Змістовий модуль 2
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ

<i>ТЕМА 7. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ</i>	7	-	-	-	7	7	-	-	-	7
<i>ТЕМА 8. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ</i>	7	1	2	-	4	7	-	-	-	7
<i>ТЕМА 9. ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ</i>	7	1	-	-	6	7	-	-	-	7
<i>ТЕМА 10. ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ПЛАНУВАННЯ</i>	7	1	-	1	5	7	1	-	-	6
<i>ТЕМА 11. РЕФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ</i>	7	1	-	1	5	7	-	-	-	7
<i>ТЕМА 12. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ТЕРИТОРІЙ</i>	7	1	2	-	4	7	1	1	-	6
<i>ТЕМА 13. РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ І ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	7	1	2	-	4	7	1	1	-	5
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	49	6	6	2	35	49	2	2	-	45
Усього годин	90	12	10	8	60	90	4	4	-	82

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (далі ІНДЗ) передбачає: систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх при вирішенні конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІНДЗ з дисципліни «Управління розвитком територій» видається здобувачу викладачем на початку семестру. ІНДЗ виконується здобувачем самостійно. Здобувач має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки за дисципліною.

Тематика ІНДЗ має носити проблемний характер. Здобувач має право самостійно обрати тему та зміст роботи з обов'язковим її узгодженням з викладачем. У протилежному випадку тема має бути запропонована викладачем (варіант тем рефератів наведено нижче).

У процесі виконання ІНДЗ здобувач має опрацювати не менш як п'ять літературних джерел з посиланнями на використання певної інформації з них по тексту роботи. При цьому робота має носити практичну направленість та бути спрямованою на вирішення певної проблеми чи висловлення особистого погляду автору роботи на питання, яке розглядається в роботі.

Індивідуальне завдання складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаних джерел; додатків до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ. Має розкривати актуальність обраної здобувачем теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів). Має включати характеристику сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляд різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки проблеми.

Висновки. Має включати обґрунтовані висновки здобувача щодо досягнення мети роботи, можливо рекомендації щодо вдосконалення діяльності підприємства.

Список використаних джерел. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків та пропозицій.

Джерела можна розміщувати одним з таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований під час написання кваліфікаційної роботи), в алфавітному порядку – за прізвищем автора або назвою, у хронологічному порядку.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копією документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнюючі схеми чи діаграми. При наявності кількох додатків оформлюється окрема сторінка «ДОДАТКИ», номер якої є останнім, що належить до обсягу ІНДЗ.

Обсяг ІНДЗ повинен становити в друкованому варіанті 20-25 сторінок.

Тематика ІНДЗ

1. Територіальне управління в Україні: проблеми та перспективи
2. Правове забезпечення територіального управління
3. Роль територіальних громад у розвитку регіону
4. Особливості сучасного адміністративно устрою України
5. Конкурентоспроможність територій
6. Економічне підґрунтя розвитку сільських територій.
7. Сільське господарство як база розвитку сільських територій
8. Структурна модель регіону
9. Регіональні системи
10. Правові засади державної регіональної політики в Україні
11. Теорії регіональної політики
12. Принципи державної регіональної політики
13. Мета, цілі, завдання та засади реалізації державної регіональної політики
14. Взаємозв'язок регіональної політики та управління

15. Місце і роль регіонального управління у загальній системі державного управління
16. Принципи, форми та методи регіонального управління
17. Рівні регіонального управління
18. Особливості сучасного етапу реалізації державної регіональної політики
19. Реформування адміністративно-територіального устрою
20. Територіальні основи регіонального управління
21. Адміністративно-територіальний устрій України
22. Поняття та суть адміністративно-територіальної одиниці: складові елементи та їх взаємодія
23. Моделі територіальної організація влади: сучасний стан та підходи до реформування
24. Об'єктивні передумови виникнення місцевого самоврядування як форми народовладдя
25. Конституційно-правові засади місцевого самоврядування
26. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні
27. Державна політика в галузі місцевого самоврядування
28. Формування органів місцевого самоврядування
29. Практична функціонування місцевого самоврядування
30. Завдання та повноваження органів місцевого самоврядування
31. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування
32. Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад
33. Повноваження сільського, селищного, міського голови
34. Повноваження районних та обласних рад
35. Розподіл повноважень на місцевому та регіональному рівнях
36. Зміни в організації: сутність, поняття та етапи
37. Планування змін. Стратегічний менеджмент в ході проведення змін
38. Опір змінам: методи його подолання
39. Управління процесом змін
40. Управління людськими ресурсами в процесі змін
41. Теоретичні засади оцінки результативності та ефективності

42. Методи та алгоритми оцінювання системи управління та діяльності органу державної влади (органу місцевого самоврядування)

43. Забезпечення ефективності державного управління та місцевого самоврядування

44. Функціональне обстеження органу державної влади (органу місцевого самоврядування)

45. Оцінювання організаційної структури системи управління та органу державної влади (органу місцевого самоврядування)

46. Оцінка виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади

47. Технологічні аспекти моніторингу ефективності діяльності органу виконавчої влади

48. Оцінювання організаційної структури системи управління та органу державної влади (органу місцевого самоврядування)

49. Критерії оцінювання результативності та ефективності місцевого самоврядування

50. Результативність і ефективність територіального управління

ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНА РОБОТА

Індивідуально-консультативна робота (ІКР) здійснюється за графіком ІКР у формі: індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

ІКР за теоретичною частиною дисципліни проводиться у вигляді: 1) індивідуальних консультацій (запитання – відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни); 2) групових консультацій (розгляд типових прикладів).

ІКР за практичною частиною дисципліни проводиться у вигляді: 1) індивідуальних консультацій (розгляд практичних завдань стосовно яких виникли запитання); 2) групових консультацій (розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення).

ІКР для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді: 1) індивідуального захисту ІНДЗ; 2) підготовки рефератів для виступу на семінарі.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Територіальні основи публічної влади в Україні.
2. Еволюція сприйняття територіальної організації управління в державно-управлінській думці.
3. Централізація та децентралізація територіальної організації влади та їх необхідність в Україні в умовах реформ
4. Моделі територіальної організації влади.
5. Актуальні проблеми державної регіональної політики в Україні.
6. Місце і роль регіонального управління у загальній системі державного управління.
7. Світовий досвід формування та реалізації державної регіональної економічної політики.
8. Фінансове забезпечення реалізації державної регіональної економічної політики.
9. Необхідність досягнення фінансової автономії місцевих бюджетів як напрям державної регіональної економічної політики в Україні.
10. Історичні аспекти формування державної території та адміністративно-територіального устрою України.
11. Концептуальні засади адміністративно-територіальної реформи.
12. Стан та проблеми сучасного адміністративно-територіального устрою України.
13. Необхідність реформування адміністративно-територіального устрою в Україні.
14. Місцеве самоврядування як форма партисипативної демократії: правові основи та досвід міст України
15. Розробка та реалізація нормативних документів в органах місцевого самоврядування.
16. Форми та принципи участі громадськості у місцевому самоврядуванні.
17. Проблеми забезпечення самостійності територіальних громад у вирішенні питань місцевого значення.

18. Розробка регіональних програм соціально-економічного розвитку на основі взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування.

19. Використання основ стратегічного менеджменту в ході проведення реформування системи державного управління та органів місцевого самоврядування.

20. Застосування методів подолання опору змінам у контексті територіального управління.

21. Основні показники ефективності державного управління та місцевого самоврядування.

22. Проведення моніторингу виконання функціональних повноважень співробітників органу виконавчої влади.

23. Етапи алгоритму системи управління якістю територіального управління.

24. Механізм формування системи управління якістю в органах місцевого самоврядування та виконавчої влади.

25. Сучасний функціональний аналіз організаційної структури системи державного управління та місцевого самоврядування.

26. Роль кластерів, технопарків, наукових парків і технополісів, бізнес-інкубаторів у забезпеченні інноваційного розвитку регіону та формуванні РІС.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОДІАГНОСТИКИ

1. Дайте визначення основних понять: «регіон», «територія», «район».
2. Чи є тотожними поняття «територія» і «регіон»?
3. Дайте визначення понять "територіальне управління" та "територіальна організація влади".
4. Чи є поняття "управління територією" та "територіальне управління" тотожними?
5. Назвіть об'єкти та суб'єкти територіального управління в Україні? Наведіть приклади.
6. Охарактеризуйте основні принципи територіальної організації влади та територіального управління в Україні. Які, на Ваш погляд, є найбільш значущими?
7. У чому полягає головна мета територіального управління? Дати розгорнуту відповідь.
8. Назвіть основні критерії, за якими визначають тип регіону?
9. Охарактеризуйте основні типи регіонів (територій) за темпами економічного розвитку.
10. Охарактеризуйте основні типи регіонів (територій) за рівнем економічного розвитку.
11. Охарактеризуйте основні типи регіонів за типом територіальної структури.
12. У чому полягають основні цілі територіального управління? Охарактеризуйте їх.
13. Назвіть найбільш важливі, з вашої точки зору, принципи територіального управління. Обґрунтуйте свою відповідь.
14. Охарактеризуйте основні та специфічні функції територіального управління.
15. Від яких факторів залежить ступінь ефективності виконання регіонами своїх функцій?
16. Назвіть основні групи методів, які використовуються у територіальному управлінні. Охарактеризуйте їх.
17. Термін “територія” використовується для визначення різних категорій земного та позаземного простору. Назвіть яких саме?
18. Яка територія є державною? Яка відноситься до територій із

міжнародним режимом, змішаним режимом?

19. У чому полягають проблеми використання державної території?

20. Назвіть основні функції території держави.

21. Сформулюйте визначення понять “адміністративно-територіальний поділ” і “адміністративно-територіальний устрій”. У чому полягають їх відмінності?

22. Згідно з якими принципами формується адміністративно-територіальний устрій держави?

23. Дайте визначення поняття «адміністративно-територіальна одиниця» (АТО). Назвіть основні ознаки АТО.

24. Як класифікуються АТО залежно від форми державного устрою та за фактом утворення?

25. Назвіть і дайте характеристику основних чинників, що визначають адміністративно-територіальний поділ України.

26. Що собою являє система адміністративно-територіального устрою?

27. Проаналізуйте співвідношення змісту понять “державна територія” і “територія адміністративно-територіальної одиниці”.

28. Розкрийте сучасне конституційно-правове розуміння адміністративно-територіальної одиниці.

29. Які особливості адміністративно-територіального устрою України? Назвіть недоліки цього устрою.

30. У чому полягають особливості економічного розподілу території країни (районування)?

31. Назвіть основні положення концепції економічного районування.

32. Що таке “економічне районування”? Які види економічного районування відомі?

33. Назвіть основні концепції економічного розподілу території країни.

34. За якими параметрами можна діагностувати кризовість регіонів?

35. Наведіть приклади проблемних регіонів.

36. До кризових регіонів правомірно відносити території, які...
Дайте відповідь.

37. Якими показниками визначається депресивний стан території?
38. За якими ознаками депресивні регіони відрізняються від відсталих регіонів?
39. Наведіть приклади депресивних територій та основні причини такого їх стану.
40. Які заходи можуть застосовуватися з метою стимулювання розвитку депресивних територій?
41. У чому полягають особливості функціонування вільних економічних зон (ВЕЗ)?
42. У чому полягає зміст державної політики стосовно розвитку сільських територій?
43. Охарактеризуйте основні проблеми сучасного стану сільських територій. Чи мають майбутнє ці території?
44. Визначте умови та особливості формування людського потенціалу сільських територій.
45. Які проблеми становить на сьогоднішній час екологічна складова управління сільськими територіями.? Наведіть приклади.
46. Чому саме сільське господарство виступає базовою галуззю економічного розвитку сільських територій? Обґрунтуйте відповідь.
47. У чому полягає суть диверсифікації економічної діяльності на селі? Як Ви це бачите на прикладі конкретного сільськогосподарського підприємства?
48. Чи не є, з Вашої точки зору, «холдингізація» сільського господарства загрозою для розвитку сільських територій?
49. За якими параметрами можна провести комплексну оцінку потенціалу розвитку сільських територій регіонів?
50. Назвіть основні органи державного управління в Україні. Охарактеризуйте законодавчі органи влади в Україні
51. У чому полягає особливість діяльності виконавчих та судових органів влади в Україні, в регіонах?
52. Які положення становлять основу законодавчої бази регіонального управління і місцевого самоврядування в Україні?
53. Охарактеризуйте систему місцевої влади в Україні
54. Які функції покладаються на місцеві держадміністрації? Які завдання вони повинні вирішувати на місцях?
55. Що являє собою організаційна структура державного

управління?

56. Назвіть системні елементи організаційної структури державного управління.

57. Які види організаційних структур Ви знаєте? Назвіть особливості, переваги і недоліки кожної з них.

58. Охарактеризуйте територіальні органи виконавчої влади.

59. Охарактеризуйте особливості управління регіональним розвитком Європейського Союзу в цілому

60. У чому полягають особливості регіонального розвитку Федеративної республіки Німеччини?

61. У чому полягають особливості регіонального розвитку Польщі?

62. Чи маємо ми необхідність брати за основу реформування регіонального управління України приклад Польщі або іншої країни? Яка Ваша думка?

63. У чому полягає особливість місцевого самоврядування в античних державах українського Причорномор'я?

64. Чи було ефективним з сучасної точки зору місцеве самоврядування за часів Київської Русі? Згадайте приклади, що засвідчують Вашу точку зору.

65. Назвіть особливості місцевого самоврядування в Українських землях у складі Великого князівства Литовського і Польського Королівства.

66. Охарактеризуйте особливості місцевого самоврядування в Українських землях у складі Російської імперії.

67. Які риси були притаманні місцевому самоврядуванню в Україні після Жовтневої революції?

68. Особливості формування системи місцевого самоврядування в незалежній Україні.

69. Визначте поняття місцевого самоврядування та охарактеризуйте його історичні витоки в Україні та за кордоном.

70. Які основні моделі місцевого самоврядування є нині найбільш поширеними у світі?

71. Назвіть основні риси місцевого самоврядування в Україні.

72. Назвіть основні принципи місцевого самоврядування, визначені Конституцією та законами України.

73. Визначте основні складові (елементи) місцевого самоврядування.

74. Охарактеризуйте територіальну громаду як основу місцевого самоврядування в Україні. Які конституційні права територіальної громади Вам відомі?

75. Визначте систему місцевого самоврядування в Україні та охарактеризуйте її основні складові елементи. У чому полягає особливість місцевого самоврядування в місті Києві?

76. Який порядок формування представницьких органів місцевого самоврядування в Україні?

77. Вкажіть і класифікуйте основні функції та повноваження органів місцевого самоврядування в Україні.

78. У чому полягає суть економічної функції місцевого самоврядування?

79. Які організаційно-правові форми місцевого самоврядування Вам відомі?

80. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус сільських, селищних, міських голів і депутатів місцевих рад.

81. Що слід розуміти під гарантіями місцевого самоврядування в Україні?

82. Визначте основні проблеми місцевого самоврядування в Україні та шляхи їх вирішення.

83. Проаналізуйте чинне законодавство про місцеве самоврядування в Україні та визначте шляхи його вдосконалення на сучасному етапі.

84. Що, на Вашу думку, передбачає реформа місцевого самоврядування та які її законодавчі перспективи?

85. У чому полягають стратегічні напрямки діяльності місцевого самоврядування?

86. Визначте основні критерії, які визначають ефективність діяльності органу місцевого самоврядування.

87. З якою метою функціонує система місцевого самоврядування в країнах світу?

88. Якими компетенціями володіють органи місцевого самоврядування в Україні? Порівняйте ці компетенції з іншими країнами світу?

89. Чи необхідне втручання державних органів влади у систему місцевого самоврядування в Україні? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами.

90. Чи потребує, на ваш погляд, реформування сучасна система місцевого самоврядування в Україні? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами.

91. Охарактеризуйте підходи, визначте особливості в організації територіальних колективів у різних країнах світу.

92. Чи є ідентичним поняття «територіальний колектив» і названо «територіальна громада»? Яким документом і коли в Україні це закріплено?

93. Законодавством України закріплені основні ознаки територіального колективу. Назвіть і охарактеризуйте кожен з них.

94. Дайте характеристику видам територіальних громад.

95. У чому полягає правовий статус територіальних громад?

96. Визначте систему функцій територіальних громад і охарактеризуйте основні з них.

97. Які форми діяльності притаманні територіальним громадам в Україні і чи відрізняються вони від інших країн?

98. Що Ви розумієте під поняттям «конкурентоспроможність території», «конкурентоспроможність регіону»? Чи є ідентичними ці поняття?

99. Визначте основні рівні формування конкурентоспроможності регіону.

100. Назвіть основні аспекти забезпечення конкурентоспроможності регіонів.

101. Визначте і охарактеризуйте чинники забезпечення конкурентоспроможності територій для населення.

102. Визначте і охарактеризуйте чинники забезпечення конкурентоспроможності територій для підприємництва.

103. Визначте і охарактеризуйте чинники забезпечення конкурентоспроможності територій для держави, мегарегіонів, на міжнародному рівні (міжнародна конкурентоспроможність регіону).

104. Охарактеризуйте основні підходи до визначення конкурентоспроможності території

105. Поняття індексу глобальної конкурентоспроможності (ІГК),

складові та методика його визначення.

106. Назвіть так звані «золоті правила конкуренції».

107. Що, з Вашої точки зору, є територіальним плануванням? Які основні завдання воно виконує?

108. Яким вимогам повинна відповідати система планово-прогнозних документів?

109. Які документи включені до складу територіальних передпланових документів? Що являє собою регіональний прогноз?

110. Система територіальних прогнозів повинна охоплювати проблеми розвитку продуктивних сил і виробничих відносин у регіоні й включати основні їхні види. Назвіть ці види.

111. Які завдання й структура Схеми-прогнозу розвитку й розміщення продуктивних сил регіону?

112. Яка роль планувальних рішень схем і проектів районного планування в системі територіального управління?

113. Які основні завдання вставляються перед районного плануванням?

114. Які питання вирішує генеральний план міста (населеного пункту)?

115. На яких принципах базується державне прогнозування й розробка програм економічного й соціального розвитку України?

116. Які документи входять у систему прогнозних програмних документів соціально-економічного розвитку України?

117. Назвіть розходження цілеорієнтуючих і цілереалізуючих програм.

118. Як розрізняються територіальні програми за цільовою спрямованістю й видом програмних проблем?

119. Яка типова структура регіональних програм?

120. Як здійснюється фінансування регіональних програм?

121. Визначте основні критерії оцінки реалізації концепції довгострокового соціально-економічного територіального розвитку.

122. Назвіть основні причини необхідності реформування територіального управління та територіальної організації влади в Україні.

123. Основні положення Концепції реформування територіальної організації влади в Україні.

124. Визначте основні заходи та етапи щодо реалізації Концепції реформування територіальної організації влади в Україні.

125. Охарактеризуйте етапи здійснення реалізації Концепції територіальної організації влади в Україні.

126. Що ви розумієте під "змінами" на територіальному рівні?

127. Яких змін потребує процес територіального управління в Україні? Яку роль відіграє у цьому процесі держава? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами.

128. Якими, на ваш погляд, ресурсами повинні управляти органи влади для здійснення змін на територіальному рівні?

129. Чи є доцільним управління людськими ресурсами у ході проведення змін в Україні?

130. Чи потребує контролю процес проведення змін в Україні? Обґрунтуйте відповідь конкретними прикладами.

131. Сформулюйте визначення понять "аналіз економічного розвитку регіонів" та "оцінювання розвитку регіонів".

132. Визначте основні підходи до аналізу та оцінювання розвитку регіонів?

133. Які методи аналізу розвитку регіонів застосовуються в сучасній практиці регіонального управління?

134. Що включає методика аналізу (оцінювання) розвитку регіону?

135. Які підходи і методи аналізу можуть бути ефективними для оцінювання економічного розвитку регіонів у сучасних умовах? Чи можуть вони виключати один одного?

136. Від яких основних чинників залежить ефективність державних механізмів стимулювання економічного розвитку регіонів?

137. Які механізми державного стимулювання економічного розвитку регіонів застосовуються в Україні?

138. Назвіть основні проблеми реалізації державних механізмів стимулювання економічного розвитку регіонів в Україні.

139. До механізмів якого типу належать кластери? Відповідь обґрунтуйте.

140. Наведіть визначення регіональної інноваційної системи (РІС).

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Основні поняття територіального управління
2. Об'єкти і суб'єкти державної регіональної (територіальної) політики
3. Типологія регіонів
4. Цілі, принципи, функції та методи територіального управління
5. Територія як політико-правовий та державно-управлінський феномен
6. Адміністративно-територіальний поділ країни
7. Чинники, що визначають адміністративно-територіальний поділ України
8. Система адміністративно-територіального устрою України
9. Особливості та проблеми сучасного територіально-адміністративного устрою України
10. Основні концепції економічного розподілу території країни
11. Проблемні території (регіони) та система показників, за якими їх визначають
12. Соціально-демографічні процеси та поселенська мережа
13. Умови та особливості формування людського потенціалу
14. Екологічна складова управління сільськими територіями
15. Економічне підґрунтя розвитку сільських територій
16. Комплексна оцінка та нарощування потенціалу розвитку сільських територій регіонів
17. Органи державного управління
18. Організаційні структури державного управління
18. Територіальні органи виконавчої влади
20. Місцеве самоврядування в античних державах українського Причорномор'я
21. Місцеве самоврядування за часів Київської Русі
22. Місцеве самоврядування в Українських землях у складі Великого князівства Литовського і Польського Королівства
23. Місцеве самоврядування в Українських землях у складі Російської імперії
24. Місцеве самоврядування в Україні після Жовтневої революції

25. Формування системи місцевого самоврядування в незалежній Україні
26. Основи місцевого самоврядування в Україні
27. Функції місцевого самоврядування в Україні
28. Основні проблеми місцевого самоврядування в Україні та шляхи їх вирішення
29. Оцінка діяльності органів місцевого самоврядування
30. Поняття про територіальну громаду та її роль
31. Види територіальних громад
32. Правовий статус територіальної громади
33. Функції і повноваження територіальних громад
34. Форми діяльності територіальних громад
35. Моделювання територіальних громад базового рівня (міських, селищних, сільських)
36. Основні положення щодо моделювання територіальних громад базового рівня
37. Послідовність дій при моделюванні територіальних громад базового рівня
38. Завдання територіального планування
39. Територіальні прогнози. Структура схеми-прогнозу територіального розвитку
40. Програмні документи економічного і соціального розвитку регіонів
41. Територіальне програмно-цільове планування й управління
42. Загальні положення реформування територіального управління та територіальної організації влади в Україні
43. Основні положення Концепції реформування територіальної організації влади в Україні
44. Основні заходи та етапи щодо реалізації Концепції реформування
45. Сутність поняття «конкурентоспроможність території»
46. Рівні формування конкурентоспроможності регіону
47. Чинники забезпечення конкурентоспроможності територій
48. Основні підходи до визначення конкурентоспроможності території
49. Складові Індексу глобальної конкурентоспроможності та

стадії економічного розвитку країни

50. Зміст «золотих правил конкурентоспроможності» на прикладі конкретного регіону

51. Аналіз і оцінювання економічного розвитку регіонів

52. Визначення в характеристика основних підходів до аналізу та оцінювання розвитку регіонів (диференційований; кваліметричний; комплексний; індексний; інтегральний; динамічний; параметричний; порівняльний; рейтинговий)

53. Особливості методики застосування рейтингового підходу до оцінювання розвитку регіонів країни

54. Особливості застосування для оцінювання територіального розвитку SWOT- аналізу, методу ABC-аналізу; методики PEST-аналізу, регіонального бенчмаркінгу

55. Державні механізми стимулювання економічного розвитку регіонів

56. Стимулювання інноваційного розвитку регіонів

57. Механізми стимулювання територіального (регіонального) розвитку

58. Особливості оцінювання економічного та соціального потенціалу регіонів

59. Завдання та особливості функціонування спеціальних економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР)

60. Сучасні напрямки удосконалення політики розвитку регіонів: створення інноваційних структур (кластери, технопарки, наукові парки, бізнес-інкубатори, технологічні платформи, фонди підтримки інновацій тощо)

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Система оцінювання знань та навичок здобувачів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Перевірка та оцінювання знань здобувачів проводиться у таких формах:

- оцінювання роботи здобувачів у процесі семінарських занять;
- оцінювання роботи здобувачів під час проведення практичних занять;
- проведення проміжного контролю;
- підготовка та захист індивідуального навчально-дослідного завдання;
- проведення підсумкового заліку.

Поточне оцінювання знань та умінь здобувачів здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю є:

- активність і результативність роботи здобувача протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

- проходження проміжного контролю;
- виконання модульного контрольного завдання.

Оцінювання проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

- ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

- ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

- вміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання;

- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії;

- вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Відсутність тієї чи іншої складової знижує оцінку на відповідну

кількість балів.

Під час оцінювання виконаних практичних завдань увага приділяється їх якості, самостійності і своєчасності здачі викладачу. Якщо якась із вимог не буде виконана, то бальна оцінка знижується.

Проміжний контроль проводиться два рази за семестр. Під час проведення поточного контролю визначається рівень знань здобувачів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Під час підсумкового оцінювання знань і вмінь викладач дотримується поданих нижче правил.

«Зараховано» – 60-100 балів – виставляється, якщо здобувач виявив повні знання основного програмного матеріалу в обсязі, що необхідний для подальшого навчання і роботи, у цілому впорався з

поставленим завданням, припустився незначних помилок в арифметичних розрахунках. *«Не зараховано» – 0-59 балів* – виставляється, якщо здобувач виявив серйозні прогалини в знаннях основного матеріалу, зробив принципові помилки, не зміг розв'язати задачу і провести розрахунки тощо.

При визначенні загальної оцінки враховуються результати поточного контролю з практичних, семінарських занять, а також результати захисту індивідуальних завдань, передбачених робочою програмою дисципліни, та самостійної (аудиторної й позааудиторної) роботи здобувачів з даної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: політико-правові проблеми : монографія / І.О. Кресіна, А.А. Коваленко, К.М. Вітман та ін.; за ред. І.О. Кресіної. К.: Логос, 2009. 480 с.

2. Адміністративно-територіальний устрій України. Історія. Сучасність. Перспективи : монографія / В.Г. Куйбіда, В.П. Павленко, В.А. Яцюк та ін.; Секретаріат Кабінету Міністрів України. К. : Геопринт, 2009. 615 с.

3. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.К. Орлатого. К.: НАДУ, 2015. 628 с.

4. Адміністративне управління територіальними громадами : навч. посіб. / В.М. Бабаєв та кол. авт.; Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2022. 292 с.

5. Андерсен В. Регіональна конкуренція як фактор соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / В. Андерсен. Режим доступу: www.kennan.kiev.ua

6. Батанов О. В. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні: монографія. К.: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.

7. Берданова О.В., Вакуленко В.В. Стратегічне планування місцевого розвитку. К.: ТОВ «Софія-А», 2012. 88 с.

8. Беленький П.Ю. Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізми) / П.Ю. Беленький, О.Л. Вальдрат, Н.І. Гомольська, У.Я. Грудзевич та ін. Львів: НАН України. Ін-т регіональних досліджень, 2002. 308 с.

9. Біла С. Інституційні засади державного регулювання розвитку депресивних територій / Аналітична записка відділу стратегій управління регіональним розвитком Національного інституту стратегічних досліджень, липень 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/june2009/9.htm>

10. Бурик З. Стратегічне планування розвитку територій, як інструмент управління. *Публічне урядування*. 2020. № 5 (25). С. 53-62.

11. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К. ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

12. Ворона П.В. Теоретико-методологічні засади організації місцевого самоврядування в Україні : дис. д-ра наук з держ. упр. : 25.00.04. К., 2013. 469 с.

13. Дегтярьова І.О. Конкурентоспроможність регіону: стратегічні пріоритети та механізми державного управління : монографія. К. : НАДУ, 2012. 368 с.

14. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні: монографія / за заг. ред. В.Д. Бакуменка, В.М. Князева; В.Д. Бакуменко, Л.М. Гогіна, І.В. Козюра та ін.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Ін-т пробл. держ. упр. та місц. самоврядування. К.: Вид-во НАДУ, 2005. 172 с.

15. Європейська хартія місцевого самоврядування (укр/рос) від 15.10.1985 (редакція від 16.11.2009 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.

16. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч. посіб. / за ред. О. В. Берданової, В. М. Вакуленка. К.: НАДУ, 2013. 310 с.

17. Коваленко М. А. Регіональний менеджмент: навч. посіб. Київ : Олді-плюс, 2017. 312 с.

18. Конкурентоспроможність територій: практ. посібн. / А. Ткачук, В. Толкованов, С. Маяковський та ін. К. : Легальний статус, 2011. 252 с.

19. Кучабський О.І. Територіальне управління в Україні в умовах реформ: навч. посібн. К.: Астролябія, 2010. 304 с.

20. Лазор О.Д., Лазор А.О., Чемерис А.О. Територіальна організація влади в Україні : навч. посіб. Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. К.: Дакор, 2007. 575 с.

21. Луцишин П.В., Клімонт Д., Луцишин Н.П. Територіальна організація суспільства (основи теорії): навч. посібник. Луцьк : Ред. вид. відд. «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. 28 с.

22. Мамонова В.В. Методологія управління територіальним розвитком : монографія. Х. : Вид. ХарРІ НАДУ "Магістр", 2006. 196 с.

23. Методологія планування регіонального розвитку в Україні: Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації. К.: Проєкт ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку України», 2016. 159 с.

24. Методологія стратегічного планування розвитку об'єднаних територіальних громад в Україні / Проєкт «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні». К.: 2016. 55 с.

25. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід / за ред. Ткачука А.Ф., Аграноффа Р., Брауна Т. К.: Заповіт, 2001. 188 с.

26. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/Dums/2010_2/10mliuta.pdf

27. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління. Одеса: Астропрінт, 2006. 86 с.

28. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лип. 2006 р. № 1001. – Режим доступу : [http:// zakon1.rada.gov.ua](http://zakon1.rada.gov.ua)

29. Регіонально-адміністративний менеджмент: навч. посіб. / [О.Ю.Амосов, В.В.Мамонова, Ю.О.Куц та ін.]; за заг. ред. Д.держ.упр., проф. В.В.Мамонової. Х.: Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2010. 188 с.

30. Регіональний менеджмент: навч. посіб. / М.А. Коваленко, Н.А. Кругла, Л.М. Радванська, Г.М. Швороб. Херсон : Олді-плюс, 2004. 304 с.

31. Регіональний розвиток та просторове планування територій : досвід України та інших держав-членів Ради Європи / В.С. Куйбіда, В. А. Негода, В.В. Толкованов. К. : Крамар, 2009. 170 с.

32. Регіональне управління: підручник за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. Київ: НАДУ, 2014. 516 с.

33. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: [практичний посібник] / Б. Боврон, А. Вігода, Г. Девідсон; За ред. Санжаровського І. К. : Вид-во К.І.С., 2008. 214 с.

34. Територіальний розвиток та регіональна політика в Україні: монографія. / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.

Долішнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. Львів, 2016. 218 с.

35. Яцух О.О., Трусова Н.В., Когут І.А. Фінансове забезпечення соціально-економічного розвитку сільських територій в умовах підвищення самостійності регіонів: монографія. Мелітополь: Видавничий будинок ММД. 2019. 337 с.

Додаткова

1. Аграрний устрій в Україні: наукове видання / за ред. Ю.О. Лупенка, М.Ф. Кропивка. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. 64 с.

2. Бакун Ю.О., Ксенофонов М.М., Байдала В.В. Сільські території як об'єкт управління у контексті їхньої нормативно-правової інтерпретації. *Економіка АПК*. 2019. № 8. С. 79-87.

3. Белей С.І. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. *Ефективна економіка*. 2021. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2021/80.pdf.

4. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. Удосконалення державного управління розвитком аграрного сектору економіки та сільських територій України. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 6-18.

5. Гуторова О.О. Територіальне управління : навч. посібник. Х.: ХНАУ, 2017. 261 с.

6. Гуторова О.О., Гуторов О.І. Особливості, проблеми та напрями удосконалення управління сільськими територіями. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. Зб. наук. праць / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків, 2017. № 3. С. 27-37.

7. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Дзензелюк К.В. Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевому рівнях. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 4-10.

8. Інвестування розвитку аграрного сектора економіки та сільських територій : монографія / за ред. О.В. Захарчука, М.І. Кісіля. К.: ННЦ «ІАЕ», 2021. 312 с.

9. Заяць Т.А. Розвиток сільських поселень України в умовах децентралізації: можливості та ризики. *Демографія та соціальна економіка*. 2017. № 3. С. 48-60.

10. Лупенко Ю.О. Стан та перспективи сталого розвитку сільських територій. / Сучасні проблеми та перспективи сталого

розвитку сільських територій : *Зб. Матеріалів шістнадцятого конгр. вчен. економістів-аграрників та міжнар. наук.-практ. конференції*, Київ, 1 червня 2017 р. / редкол. : Ю.О. Лупенко, П.Т. Саблук та ін. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2017. 386 с.

11. Лупенко Ю.О. Теоретико-методологічне забезпечення економічного розвитку аграрного сектору та сільських територій. *Економіка АПК*. 2021. № 6. С. 6-12.

12. Малік М.Й., Забуранна Л.В. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації влади. *Економіка АПК*. 2017. № 7. С. 5-14.

13. Малік М.Й., Хвесик М.А. Сталий розвиток сільських територій на засадах регіонального природокористування та еколого-безпечного агропромислового виробництва. *Економіка АПК*. 2010. № 5. С. 3-12.

14. Могилова М.М. Об'єднання територіальних громад в Україні: перспективи і ризики для розвитку сільських територій. *Економіка АПК*. 2019. № 5. С. 68-76.

15. Наукові основи і стратегічні пріоритети сталого розвитку сільських територій України / [Гадзало Я.М., Жук В.М., Могилова М. М. та ін.]; за ред. Я.М. Гадзала. Київ: ННЦ ІАЕ, 2019. 40 с.

16. Патица Н.І., Булавка О.Г. Стратегічні орієнтири та пріоритетні напрями сталого розвитку сільських громад і територій в Україні в умовах децентралізації влади. *Економіка АПК*. 2021. № 8. С. 91-102.

17. Россоха В. Плотнікова М. Розвиток сільських територій України в умовах децентралізації управління: стан, проблеми, перспективи. *Економічний дискурс*. Міжнародний науковий журнал. Випуск 4. 2018. С. 42-53.

18. Рябоконт В.П. Формування стійкої сільської поселенської мережі та об'єднаних територіальних громад. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 6-18.

19. Сучасні проблеми та перспективи сталого розвитку сільських територій: матеріали до доповіді на міжнародній науково-практичній конференції 1-2 червня 2017 року / Ю.О. Лупенко [автори-укладачі: Ю. О. Лупенко, М.І. Пугачов, В.П. Саблук та ін.] К.: ННЦ «ІАЕ», 2017. 44 с.

20. Талавирия М.П., Газуда М.В., Газуда Л.М. Розвиток сільських територій в Європейському союзі : монографія. Ужгород: ФОП Сабов О.М., 2022. 504 с.

21. Талавирия М.П., Горай А.О. Розвиток сільських територій в умовах децентралізації. *Економіка АПК*. 2018. № 11. С. 75-79. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201811075>.

22. Тітов Д.В. Необхідність розвитку сільських територіальних громад в Україні. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Економіка. 2021. Вип. 9. С. 26-32.

23. Трусова Н.В., Колокольчикова І.В., Полегенька М.А. Організаційно-економічний механізм розвитку сільських територіальних громад: внутрішня інтеграція та фінансова спроможність. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=10021>.

24. Хвесик М.А., Ільїна М.В. Параметризація оцінювання перспектив розвитку сільських територій різних типів. *Економіка АПК*. 2019. № 6. С. 6-14.

25. Ходаківська О.В., Кононенко О.М. Еволюція економічних теорій сталого сільського розвитку. *Економіка АПК*. 2020. № 10. С. 49-61.

26. Шпикуляк О. Г., Ігнатенко М. М., Швець А. А. Концептуальні оцінки реалізації засад інклюзивного розвитку сільських територій за участі агрохолдингових інтегрованих формувань. *Економіка АПК*. 2021. № 3. С. 97-111.

Ресурси мережі Інтернет

1. Всеукраїнська мережа фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку». – Режим доступу: <http://regionet.org.ua>

2. Концепція державної регіональної політики. Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua/index.php?id=895>.

3. Концепція реформи адміністративно-територіального устрою. Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua/index.php?id=1670>.

4. Концепція реформи місцевого самоврядування. Режим доступу: <http://www.minregionbud.gov.ua/index.php?id=1671>

5. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. *Про реформу місцевого самоврядування*. URL: <http://bychkiv.com.ua/zvernennyahromadyan/faq>

6. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Державного агентства України з інвестицій та розвитку. – Режим доступу : <http://in.ukrproject.gov.ua/>.

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Національного агентства України з питань державної служби. – Режим доступу : <http://www.nads.gov.ua/control/uk/index>.

10. Офіційний сайт Управління Голодержслужби України в Харківській області. – Режим доступу : <http://nads.gov.ua/sub/harkivska>.

11. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні. – Режим доступу: <http://surdp.eu/>

12. Європейська Хартія Місцевого Самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

ЗМІСТ

Роль самостійної роботи здобувачів.....	3
Зміст навчальної дисципліни.....	6
Тематичний план навчальної дисципліни.....	11
Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	13
Індивідуально-консультаційна робота.....	16
Завдання для самостійної роботи	17
Контрольні питання для самодіагностики.....	19
Питання для підсумкового контролю знань.....	27
Система оцінювання знань.....	30
Рекомендовані джерела інформації.....	33

Навчальне видання

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ

Методичні вказівки
до самостійної роботи з дисципліни
здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання
спеціальності 073 «Менеджмент»

Укладачі:
ГУТОРОВА Олена Олександрівна
ТАРАН Оксана Миколаївна

Підписано до друку 21. 01. 2025 р.
Формат 60 x 84 1/16. Гарнітура Garamond. Умовн. друк. арк. – 1,8
Наклад – 100 прим.
Державний біотехнологічний університет 61002, м. Харків, вул.
Алчевських, 44